

MAJ 2020

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIWERSYTET ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

MAJ 2020

PAŃSTWA ASEAN PRZYGOTOWUJĄ SIĘ DO POWROTU DO NORMALNOŚCI SPRZED PANDEMII COVID-19

Minął kolejny miesiąc pandemii koronawirusa, podczas którego można zauważyć powolne otwieranie się państw Azji Południowo-Wschodniej, co zostało podyktowane głównie kwestiami związanymi z chęcią poprawy kondycji gospodarczej. Nie milkną jednak doniesienia o tym, że część rządów nadal stara się wykorzystać okres pandemii do konsolidacji swojej władzy, kosztem demokratycznych wartości. W maju doszło również do przełomowego wydarzenia z perspektywy sytuacji na Morzu Południowochińskim, ponieważ cztery lata od głośnego wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w sprawie sporu terytorialnego między Chinami i Filipinami, rząd w Dżakarcie wyraził oficjalne poparcie dla tego wyroku, który był korzystny dla Manili.

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

4 maja: niepokój państw Azji Południowo-Wschodniej rośnie w związku z rosnącą aktywnością chińskiej floty w regionie. Chiny na początku kwietnia rozpoczęły ośmiomiesięczną kampanię „Blue Sea 2020”, mającą na celu zwiększoną aktywność wszystkich służb morskich ze strażą przybrzeżną na czele w egzekwowaniu prawa wzdłuż chińskich wybrzeży, zwłaszcza na Morzu Południowochińskim. Niepokój państw ASEAN jest podsycany również problemami Stanów Zjednoczonych w opanowaniu pandemii koronawirusa nie tylko w kraju, ale również pośród żołnierzy marynarki wojennej obsługujących lotniskowce.

4 maja: rybacy z Filipin i Wietnamu protestują przeciwko chińskiemu zakazowi połowów na Morzu Południowochińskim. Stowarzyszenia rybackie z dwóch państw zaangażowanych w spór terytorialny wezwały swoje rządy do protestu przeciwko Chinom w związku z corocznym zakazem połowów na Morzu Południowochińskim, obejmującym obszar do 12. równoleżnika. Oprócz tego, Pekin rozpoczął kampanię „Blue Sea 2020”, a co za tym idzie straż przybrzeżna oraz inne chińskie służby morskie będą skupiały się na egzekwowaniu wszystkich obowiązujących obostrzeń. Wietnamskie Towarzystwo Rybołówstwa wydało oświadczenie, w którym stwierdza, że rybacy mają prawo do połowów w swojej wyłącznej strefie ekonomicznej a chiński zakaz narusza suwerenność Wietnamu

i jest niezgodny z prawem międzynarodowym. Państwowa federacja małych organizacji rybackich na Filipinach – PAMALAKAYA, również zaapelowała do rządu o działania wyprzedzające, aby zapobiec przyszłym aresztowaniom rybaków przez chińskie organizacje.

4 maja: Chiny przekazały Birmie sprzęt medyczny i akcesoria. Zespół medyczny z Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej przekazał sprzęt, odczynniki i materiały eksploatacyjne do Szpitala nr 1 Służb Obronnych w Mingaladon. W ten sposób umożliwiono skuteczne funkcjonowanie laboratorium niezbędnego do badania próbek od pacjentów. Szef chińskiego zespołu medycznego Bai Chong, poinformował, że sprzęt będzie dodatkowym wsparciem dla birmańskich lekarzy, którzy od dziesięciu dni uczą się podczas szkoleń jak skutecznie przeciwdziałać rozprzestrzenianiu się pandemii.

5 maja: Japonia zapowiedziała program wsparcia dla przedsiębiorców w celu przeniesienia produkcji do Azji Południowo-Wschodniej. Rząd z Tokio podjął decyzję o włączeniu w program pomocowy, minimalizujący szkody wywołane pandemią koronawirusa, pakietu o wartości 220 mln USD, którego celem będzie wsparcie finansowe przedsiębiorstw, aby przeniosły swoje zakłady produkcyjne z Chin do państw Azji Południowo-Wschodniej. W ten sposób podjęto próbę ograniczenia zależności japońskich firm od chińskich łańcuchów dostaw, co wyraźnie zostało obnażone podczas szczytowego momentu pandemii w Chinach. Ponadto część produkcji istotnych materiałów ma zostać przeniesiona do Japonii. Według danych z 2018 roku około 80% wszystkich maseczek w kraju zostało zakupionych właśnie w Chinach. Z kolei ministerstwo finansów z Japonii przedstawiło dane, z których wynika, że w 2019 roku 36,9% części samochodowych oraz 85,5% telefonów komórkowych importowano z Państwa Środka.

5 maja: Pekin planuje wyznaczyć strefę identyfikacji obrony powietrznej na Morzu Południowochińskim. Agencje prasowej z Filipin i Tajwanu donoszą o możliwości utworzenia przez Chiny strefy identyfikacji obrony powietrznej (ADIZ) nad Morzem Południowochińskim, co będzie się wiązało z koniecznością identyfikacji przez wszystkie statki powietrzne przelatujące przez ten obszar.

6 maja: minister spraw zagranicznych Indonezji wyraziła zaniepokojenie chińską aktywnością na Morzu Południowochińskim. Retno Marsudi pełniąca funkcję ministra spraw zagranicznych Indonezji stwierdziła podczas konferencji prasowej, że ostatnie działania chińskiej floty na Morzu Południowochińskim mogą doprowadzić do eskalacji napięć pomiędzy państwami zaangażowanymi w spory terytorialne na tym akwenie. W związku z tym wezwała wszystkie zainteresowane strony do zachowania powściągliwości od podejmowania działań, które mogą osłabić wzajemne zaufanie. Powołała się również na Kodeks

Postępowania, który jest w trakcie przygotowywania, jako popierany przez Indonezję sposób rozwiązywania wszelkich sporów.

7 maja: Indonezja wezwała chińskiego ambasadora w celu wyjaśnień śmierci czterech obywateli na chińskich statkach. Minister spraw zagranicznych Indonezji Retno Marsudi wezwała chińskiego ambasadora Xiao Qian w celu złożenia wyjaśnień dotyczących filmu dostępnego w Internecie przedstawiającego pochówek obywateli Indonezji. Według informacji przedstawionych przez stronę chińską trzech Indonezyjczyków zmarło na pokładzie dwóch statków pływających pod chińską banderą i zostało pochowanych na morzu, a jedna osoba zmarła w szpitalu w Korei Południowej po wpłynięciu jednostki do portu w Busan. Ambasador Xiao Qian złożył raport w sprawie sposobu przeprowadzenia pochówków, a także warunków sanitarnych panujących na chińskich jednostkach, gdzie doszło do zarażenia koronawirusem.

9 maja: chińska firma wspiera działalność filipińskiego laboratorium. Finansowane przez Azjatycki Bank Rozwoju laboratorium w szpitalu im. Jose B. Lingada w mieście San Fernando w prowincji Pampanga na północ od Manili uzyskało wsparcie od chińskiej firmy biotechnologicznej BGI Group. Dzięki pomocy firmy, zdolności badania próbek laboratorium zostały zwiększone z 3 tys. dziennie do 10 tys. Chińscy specjaliści, którzy pomagają na Filipinach w walce z wirusem cały czas podkreślają, że podnoszenie zdolności laboratoriów jest kluczowe, aby zapanować nad rozprzestrzenianiem się pandemii.

11 maja: Chiny odrzucają sprzeciw Wietnamu w sprawie wprowadzonego zakazu połowów. Rzecznik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Zhao Lijian odpowiedział na protest Wietnamu, który podważył prawo Chin do wprowadzenia zakazu połowów na obszarze Morza Południowochińskiego rozciągającego się do 12. równoleżnika. Zgodnie z oficjalnym moratorium połowy mają być wstrzymane od 1 maja do 16 sierpnia, w związku z czym ponad 50 tys. łodzi rybackich przez ten okres nie będzie mogło prowadzić połowów. Zhao Lijian podkreślił, że wprowadzając zakaz Chiny korzystały z pełni praw administracyjnych, co jest zgodne z normami prawa krajowego i międzynarodowego. Ponadto zwrócił uwagę, iż zakaz ma na celu ochronę środowiska naturalnego Morza Południowochińskiego.

12 maja: statek malezyjskiej firmy petrochemicznej wycofał się z obszaru, gdzie doszło do incydentu z chińską jednostką. Statek eksploracyjny West Capella wynajęty od firmy Seadrill zakończył prace badawcze w wyłącznej strefie ekonomicznej Malezji, gdzie pojawił się w ostatnim czasie chiński statek badawczy Haiyang Dizhi 8 w eskorcie straży przybrzeżnej. Na incydent odpowiedziały Stany Zjednoczone i Australia, wysyłając w ten obszar swoją marynarkę wojenną w celu przeprowadzenia manewrów.

13 maja: Chiny przekazały Indonezji sprzęt medyczny do walki z koronawirusem. Chiński samolot z materiałami medycznymi, takimi jak maski chirurgiczne, maski KN95, gogle, przyłbice, kombinezony ochronne, wodoodporne fartuchy, pokrowce na obuwie, rękawice nitrylowe, pompy infuzyjne, przenośne opryskiwacze plecakowe, termometry na podczerwień i hełmy termograficzne. Podczas ceremonii przekazania sprzętu byli obecni chiński ambasador Xiao Qian i indonezyjski minister obrony Prabowo Subianto.

13 maja: Chiny i Singapur podpisały 211 umów w ramach inicjatywy spójności. Szef biura ds. zarządzania China-Singapore Demonstration Initiative on Strategic Connectivity - Han Baochang, poinformował, iż od czasu zainicjowania projektu w listopadzie 2015 roku, obie strony zrealizowały projekty o łącznej wartości 31,8 mld USD. Współpraca jest prowadzona głównie w czterech sektorach: finanse, transport lotniczy, logistyka, technologie informacyjne i komunikacyjne. W 2020 roku pomimo pandemii koronawirusa obu państwom udało się zrealizować trzy projekty o wartości 30 mln USD.

19 maja: Chiny przekazały Birmie sprzęt do walki z pandemią koronawirusa. Chińska grupa CITIC przekazała sprzęt ochronny do zwalczania COVID-19 w mieście Kyaukpyu w stanie Arakan. Darowizna składała się między innymi z ponad 25 tys. масечек chirurgicznych, 250 zestawów środków ochrony osobistej, a także 650 przyłbic. Jest to już drugi przykład wsparcia ze strony grupy CITIC dla tego regionu, ponieważ wcześniej doszło już do dotacji w postaci żywności i środków odkażających. CITIC jest głównym inwestorem w porcie Kyaukpyu, strategicznej inwestycji Chińskiej Republiki Ludowej.

20 maja: Chiny potwierdziły swoje argumenty o tym, że wyspy na Morzu Południowochińskim są zdadne do uprawy warzyw. Chiński portal *Global Times* kontrolowany przez rząd poinformował o sukcesie naukowców uniwersytetu Chongqing Jiaotong, który przekształcił plażę na Wyspie Woody w pola uprawne, z których zebrano 1,5 tony warzyw. Tym samym potwierdzona została teza, że wyspy na Morzu Południowochińskim mogą być samowystarczalne. Argument przeczący tej tezie pojawił się w orzeczeniu Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w postępowaniu między Chinami i Filipinami w sporze terytorialnym z 2016 roku. Zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), aby obiekt został uznany za wyspę generującą wyłączną strefę ekonomiczną musi spełniać szereg warunków, wśród których znajduje się możliwość stałego zamieszkania przez ludzi oraz utworzenia własnej gospodarki bez dostaw jakichkolwiek materiałów z innych miejsc. Sztuczne wyspy mogą zostać w ten sposób przekształcone w pełnoprawne i samowystarczalne wyspy, spełniające warunki formalne określone przez UNCLOS. Warto jednak zaznaczyć, że

Wyspa Woody wciąż jest zależna od regularnych dostaw produktów z Hainanu.

20 maja: Wietnam odrzucił zakaz połowów na Morzu Południowochińskim narzucony przez Chiny. Ministerstwo informacji i komunikacji utworzyło specjalną infolinię dla osób chcących zgłosić wszelkie incydenty związane z połowami prowadzonymi w obrębie wietnamskich wód terytorialnych. Ministerstwo rolnictwa i rozwoju wsi kazało bowiem informować rybaków o chińskim zakazie, ale z drugiej strony zachęca się rybaków do kontynuowania swojej pracy na obszarze wietnamskich wód.

21 maja: Apple przeniosło część zakładów produkcyjnych z Chin do Wietnamu. Według nieoficjalnych informacji część akcesoriów produkowanych przez amerykańską firmę Apple jest składanych w Wietnamie, o czym mają świadczyć zdjęcia produktów z odpowiednią adnotacją o miejscu złożenia. Przedstawiciele giganta technologicznego jeszcze nie wydali oficjalnego komentarza w tej sprawie, ale już w lipcu ubiegłego roku portal *Nikkei* donosił o tym, że Apple rozważa przeniesienie części zakładów produkcyjnych do Wietnamu.

22 maja: Kambodża wręczyła medale chińskim lekarzom wojskowym w podziękowaniu za wsparcie w walce z pandemią koronawirusa. Władze Kambodży przyznały honorowe odznaczenia rządowe czterem chińskim lekarzom wojskowym po pomyślnym zakończeniu dwumiesięcznej misji medycznej, której głównym celem było przeciwdziałanie COVID-19. Chiński ambasador Wang Wentian wziął udział w ceremonii wręczenia odznaczeń lekarzom przez wicepremiera i ministra obrony Kambodży generała Tea Banha.

24 maja: minister spraw zagranicznych Chin ogłosił, że konsultacje w sprawie Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim nie będą zakłócone przez państwa niezaangażowane. Na marginesie odbywającego się w Chinach OZPL, Radca Stanu i minister spraw zagranicznych Wang Yi odniósł się do kwestii, związanej z konsultacjami z ASEAN w sprawie Kodeksu Postępowania, który będą miały na celu uregulowanie wszystkich spraw budzących kontrowersje i spory na Morzu Południowochińskim. Podkreślił, że mimo trudnych okoliczności związanych z pandemią prace nad dokumentem przyspieszono i strony uczestniczące w negocjacjach są w trakcie drugiego czytania. Wang Yi zapewnił o kontynuacji dążeń w celu wzmocnienia więzi z państwami członkowskimi ASEAN, przy jednoczesnym blokowaniu ingerencji w negocjacje państw trzecich, które nie są stronami sporu na Morzu Południowochińskim.

28 maja: Indonezja powołała się na wyrok Stałego Trybunału Arbitrażowego z 2016 roku. W piśmie do sekretarza generalnego ONZ António Guterresa dotyczącym ostatnich roszczeń Malezji przedłożonych

ONZ, Indonezja odwołała się do wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w sprawie między Chinami i Filipinami, gdzie odrzucone zostały chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim w formie tzw. dziewięciu kresek. Jest to wydarzenie o bardzo dużym znaczeniu formalnym, ponieważ pierwszy raz inne państwo oprócz Filipin tak zdecydowanie poparło orzeczenie z 2016 roku, podważające historyczne prawa Chin do sprawowania kontroli nad niemal całym basenem Morza Południowochińskiego.

29 maja: Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB) udzielił Filipinom pożyczki na walkę z koronawirusem. Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych wspólnie z Azjatyckim Bankiem Rozwoju (ADB) przeznaczyły 750 mln USD Filipinom w formie pożyczki. Środki finansowe mają pokryć koszty związane z intensyfikacją walki z COVID-19 w tym kraju np. poprzez realizację większej ilości testów na obecność wirusa. Ponadto fundusze pokryją rekompensaty dla przedsiębiorców, którzy musieli wstrzymać swoją działalność z uwagi na wyjątkowe środki bezpieczeństwa, wprowadzone przez rząd w Manili.

31 maja: Indonezja rozważa możliwość przystąpienia Japonii do projektu budowy szybkiej kolei realizowanego wspólnie z Chinami. Indonezyjski rząd analizuje scenariusz, w którym Japonia dołącza do konsorcjum Kereta Cepat Indonesia China (KCIC) pracującego nad projektem szybkiej kolei Dżakarta-Bandung. Co prawda Japonia przegrała w przetargu z chińską ofertą, ale najwyraźniej Indonezja jest zadowolona ze współpracy z Japonią nad projektem kolei średniej prędkości Dżakarta-Surabaya i chce kontynuować kooperację również nad innymi inwestycjami. Według pracownika ministerstwa gospodarki Airlangga Hartarto propozycja takich zmian wyszła od prezydenta Joko Widodo. Według nieoficjalnych informacji pochodzących od członków rządu, pomysł rozszerzenia współpracy o Japonię ma nie tylko przyspieszyć prace nad szybką koleją, ale także umożliwić wydłużenie tej trasy z Bandung do Surabaya. Ostateczna decyzja w sprawie większego udziału Japonii zostanie podjęta przez ministerstwo przedsiębiorstw państwowych. Według wcześniejszych zapowiedzi KCIC linia Dżakarta-Bandung o wartości 6,07 mld USD miała zostać oddana do użytku do czerwca 2021 roku. Biorąc jednak pod uwagę utrudnienia wynikające z pandemii koronawirusa zakończenie prac najprawdopodobniej przesunie się na koniec 2021 roku.

II. POLITYKA W ASEAN

1 maja: w Kambodży utrzymuje się niski poziom bezrobocia pomimo pandemii koronawirusa. Premier Hun Sen podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Pracy poinformował, że bezrobocie w kraju utrzymuje się na poziomie 0,3%. Według specjalistów w najbliższym czasie wskaźnik bezrobocia może wzrosnąć, ponieważ pandemia COVID-19 uderzyła w sektor odzieżowy, a także ograniczyła migrację zarobkową do innych państw.

1 maja: Kambodża zwróciła się do Stanów Zjednoczonych o pomoc finansową na rozbudowę infrastruktury. Minister robót publicznych i transportu Sun Chanthol zwrócił się do ambasadora USA w Kambodży Patricka Murphy'ego o rozważenie udzielenia pomocy finansowej na rzecz rozwoju infrastrukturalnego państwa. W planach jest realizacja nowych projektów z zakresu budowy portów, infrastruktury drogowej, a także linii kolejowych. Ponadto resortowi zależy na podnoszeniu kwalifikacji swoich pracowników, dlatego zaproponowano wymianę kadry oraz zacieśnienie współpracy między miastami portowymi w Preăh Sihanŭk i Los Angeles.

4 maja: Filipiny szukają sposobu na obniżenie budżetu obronnego bez narażania bezpieczeństwa narodowego. Minister obrony Delfin Lorenzana zapewnił, że na cięciach budżetowych nie ucierpi program modernizacji sił zbrojnych. Dojdzie natomiast do alokacji pewnych środków niewykorzystanych z lat ubiegłych, a także funduszy zaplanowanych na pokrycie kosztów podróży, które się nie odbędą z uwagi na zamknięcie granic wielu państw. Plany modernizacji wojska zostały podzielone na trzy etapy Horyzont 1 (2013-2017), Horyzont 2 (2018-2022) i Horyzont 3 (2023-2028). Wciąż nie wycofano się z planów zakupu łodzi podwodnej i wielozadaniowego myśliwca. Natomiast w przypadku pozyskania nowych helikopterów dla sił powietrznych najprawdopodobniej odrzucone zostaną amerykańskie oferty na zakup AH-1Z Viper Bell czy Boeinga AH-64E Apache Guardian, a wybrana zostanie oferta turecka TAI/AgustaWestland T129, przy czym głównym powodem takiej decyzji miała być cena. Szczegóły tej transakcji nadal nie są znane.

5 maja: wybory w Birmie odbędą się zgodnie z planem mimo pandemii koronawirusa. Zgodnie z obowiązującą Konstytucją mandat parlamentarzystów wygaśnie z końcem stycznia przyszłego roku, dlatego wybory zaplanowano na listopad bieżącego roku. Komisarz ds. wyborów U Myint Naing wezwał wszystkie partie polityczne do rozpoczęcia przygotowań do zbliżających się wyborów powszechnych, jednak nie podano jeszcze dokładnej daty ich przeprowadzenia. Wiele partii politycznych już kwestionuje decyzję o tym, żeby przeprowadzać wybory w czasie zagrożenia ze strony pandemii COVID-19.

6 maja: Singapur zamierza przygotować plan wznowienia transgranicznego przepływu osób. Ambasador Singapuru w Indonezji Anil Kumar Nayar zapowiedział na konferencji prasowej potrzebę opracowania planu wznowienia przepływu osób w ramach ASEAN, poprzez weryfikację dotychczas istniejących procedur i przystosowanie ich do nowych warunków wynikających z pandemii koronawirusa.

6 maja: premier Wietnamu przeprowadził rozmowę telefoniczną z prezydentem Stanów Zjednoczonych. Nguyen Xuan Phuc odbył rozmowę telefoniczną z Donaldem Trumpem poświęconą współpracy Stanów Zjednoczonych z ASEAN w walce z pandemią koronawirusa. Poruszono również temat odwołanego szczytu USA-ASEAN, który zostanie zrealizowany po opanowaniu sytuacji epidemiologicznej na świecie. Liderzy obu państw z zadowoleniem przyjęli również polepszającą się dwustronną współpracę gospodarczą, o czym świadczą dane statystyczne, z których wynika, że eksport Wietnamu do USA w pierwszym kwartale bieżącego roku wzrósł o 17% w porównaniu do analogicznego okresu z roku ubiegłego.

7 maja: Birma została umieszczona przez Unię Europejską na liście państw o wadliwym systemie finansowym. W najnowszym wykazie państw niespełniających wymagań z zakresu regulacji prawnych dotyczących prania brudnych pieniędzy i terroryzmu finansowego z Azji Południowo-Wschodniej oprócz Kambodży została również uwzględniona Birma. Z kolei z listy wykreślony został Laos. Na mocy unijnego prawa wszelkie podmioty zajmujące się działalnością finansową podczas współpracy z państwami umieszczonymi na tej liście muszą przedsięwziąć szczególne środki ostrożności i dodatkowe studia wykonalności danych operacji. Wpisanie na swojego rodzaju „czarną listę” wywrze na rząd Aung San Suu Kyi większą presję, aby uregulować kwestie prawne i ograniczyć nielegalną działalność. Będzie to jednak ciężkie do osiągnięcia, ponieważ część terenów przygranicznych jest kontrolowanych przez różnego rodzaju organizacje zbrojne reprezentujące interesy mniejszości etnicznych. Dodatkowe obostrzenia związane z figurowaniem Birmy i Kambodży na liście będą obowiązywały od października bieżącego roku.

11 maja: Międzynarodowy Fundusz Walutowy przedstawił prognozę dla gospodarki Wietnamu. Zgodnie z zapowiedziami Międzynarodowego Funduszu Walutowego wzrost gospodarczy Wietnamu w 2020 roku spadnie do poziomu 2,7%. Aczkolwiek przewiduje się, że już w przyszłym roku przyrost gospodarczy tego państwa wzrośnie do 7%, czyli do poziomu z lat 2018 i 2019. Szybki powrót wietnamskiej gospodarki do kondycji sprzed wybuchu pandemii koronawirusa może być zasługą przeniesienia części łańcuchów dostaw z Chin do Azji Południowo-Wschodniej.

12 maja: eksperci krytykują planu Laosu dotyczące budowy kolejnych tam na rzece Mekong. Poziom wody w rzece spadł do

rekordowo niskiego poziomu, głównie ze względu na tamy zbudowane przez Chiny. Laos zbudował już dwie tamy Xayaburi i Don Sahong, natomiast w planach nakreślono siedem kolejnych. Komisja Rzeki Mekong (Mekong River Commission) otrzymała już od rządu Laosu propozycję w sprawie budowy tamy Sanakham w pobliżu północno-wschodniej granicy z Tajlandią. Komisja jest organem konsultacyjnym, ale pod jej adresem skierowano już szereg oskarżeń o brak stanowczych działań ograniczających niszczycielski wpływ tam na środowisko naturalne. Nie mniej jednak, jeżeli Laos otrzyma w tym roku zgodę na budowę Sanakham, obiekt powinien zostać ukończony do 2028 roku.

15 maja: Malezja podpisała umowę na import rekordowej ilości ryżu z Indii. W związku z tymczasowymi ograniczeniami eksportu ryżu przez takie państwa jak Birma, Wietnam i Kambodża, Malezja zdecydowała się na import 100 tys. ton ryżu z Indii. Według danych ministerstwa handlu Indii przez ostatnie pięć lat średni roczny eksport ryżu do Malezji wynosił około 53 tys. ton. Indie oferują również konkurencyjną cenę, bowiem koszt tony ryżu waha się między 390 a 400 USD, podczas gdy większość państw Azji Południowo-Wschodniej oferuje cenę oscylującą w granicach 450 USD.

15 maja: Kambodża zatwierdziła projekt ustawy poświęconej przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy. Posiedzenie Rady Ministrów pod kierownictwem premiera Hun Sena przyjęło propozycję ustawy mającej na celu zwiększenie skuteczności zwalczania prania brudnych pieniędzy. Proceder ten jest często wykorzystywany do finansowania innych nielegalnych działań jak na przykład terroryzm. Rzecznik rządu Kambodży Phay Siphana poinformował, że tego rodzaju działania legislacyjne są wynikiem rekomendacji Grupy Azji i Pacyfiku ds. prania brudnych pieniędzy, która wykazała braki w prawodawstwie, umożliwiające tego rodzaju działalność przestępczą.

17 maja: Wietnam poparł propozycję reformy sposobu pracy Rady Bezpieczeństwa ONZ. Przedstawiciel Wietnamu w Radzie Bezpieczeństwa ONZ Dang Dinh Quy wyraził poparcie dla kontynuacji reform w funkcjonowaniu organizacji, ze szczególnym uwzględnieniem większej optymalizacji udział i wkład członków niestałych w pracach Rady podczas ich dwuletniej kadencji. Podczas debaty członkowie Rady Bezpieczeństwa ONZ postanowili kontynuować reformę procedur i metod pracy, w celu utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, a także większej przejrzystości podejmowanych działań.

18 maja: Filipiny negocjują z Indiami zakup systemów obrony rakietowej. Filipiński ambasador Jaideep Majumdar poinformował o toczących się rozmowach z Indiami na temat pozyskania szeregu platform obronnych, w tym rakiet BrahMos opracowanych wspólnie przez Rosję i Indie. Według doniesień, jak tylko przywrócona zostanie możliwość podróżowania między państwami, dojdzie do spotkania komitetów obu

stron, które mają uzgodnić warunki podpisania umowy. Głównym czynnikiem dla przedstawicieli z Manili jest koszt zakupu rakiet, w które zostanie wyposażona pierwsza lądowa instalacja umożliwiająca wystrzeliwanie rakiet, do ukończenia której doszło w październiku ubiegłego roku. Chociaż Indie zaoferowały Filipinom linię kredytową w wysokości 100 mln USD, Manila rozważa opcję nabycia systemu BrahMos przy pomocy własnych funduszy z przyszłorocznego budżetu na obronność kraju.

18 maja: pierwszy statek filipińskiej marynarki wojennej wyprodukowany w Korei Południowej wyruszył w kierunku rodzimego portu. Pierwsza fregata BRP Jose Rizal (FF-150) zdolna do wystrzeliwania pocisków kierowanych, razem z materiałami medycznymi podarowanymi przez Koreę Południową do walki z COVID-19 wypłynęła ze stoczni Hyundai Heavy Industries w kierunku bazy filipińskiej marynarki wojennej. Jest to pierwsza z dwóch jednostek zakupionych przez rząd w Manili w październiku 2016 roku za kwotę 311 mln USD (cena nie uwzględnia uzbrojenia).

19 maja: marynarka wojenna Filipin podkreśla swoją obecność na Morzu Południowochińskim. Wyspa Thitu w archipelagu Spratly jest największą wyspą w tym obszarze znajdującą się pod kontrolą Filipin. W związku z ukończeniem prac budowlanych portu w 90% było możliwe pierwsze zacumowanie statku filipińskiej marynarki wojennej od lat 80-tych. Jednostka desantowa BRP Ibatan (LC298) dostarczyła na wyspę niezbędne materiały, a także umożliwiła rotację żołnierzy stacjonujących na Thitu.

20 maja: Kambodża zezwoliła na wjazd do kraju z sześciu państw. W związku ze spadającą liczbą przypadków zakażeń COVID-19, rząd w Phnom Penh otworzył granice kraju dla obywateli sześciu państw: Iranu, Włoch, Niemiec, Hiszpanii, Francji i Stanów Zjednoczonych. Osoby chcące wjechać do Kambodży muszą jednak przedstawić potwierdzenie wykazujące brak zakażenia koronawirusem wystawione nie później niż 72 h przed próbą wjazdu, a także dowód ubezpieczenia zdrowotnego na kwotę minimum 50 tys. USD na czas pobytu w Kambodży. Minister zdrowia Mam Bunheng poinformował także, że po spełnieniu tych wymagań podróżni będą przekierowani na 14-dniową kwarantannę do specjalnych ośrodków, gdzie zostaną poddani dodatkowym badaniom na obecność COVID-19.

20 maja: Filipiny chcą opodatkować platformy cyfrowe w celu uzyskania dodatkowych wpływów do budżetu państwa. Zamknięcie centrów rozrywkowych jak i ograniczenia w przemieszczaniu się skłoniły ludzi do pozostania w domu na czym skorzystali operatorzy licznych platform cyfrowych takich jak Facebook czy Netflix. Rządy wielu państw zdecydowały się na wprowadzenie dodatkowych podatków dla tych

przedsiębiorstw, żeby poprawić sytuację budżetową państwa. Nowe regulacje prawne przyspieszyłyby prace nad obniżeniem podatku od osób prawnych z 30% do 25% i zapewniłyby dodatkowy wpływ rządu 593 mln USD, co zrekompensowałoby w pewnym stopniu straty będące skutkiem pandemii.

20 maja: współpraca militarna Filipin i Kambodży wzmocniła się. Oficer sił zbrojnych Kambodży Vong Pisen podczas ceremonii pożegnalnej dla filipińskiego attaché wojskowego Jose J Zuniga podkreślił jego wkład w rozwój współpracy wojskowej między państwami. Misja filipińskiego pułkownika była elementem protokołu ustaleń podpisanego przez ministerstwa obrony obu stron w 2016 roku. Na jego mocy żołnierze uczestniczyli w różnego rodzaju ćwiczeniach z zakresu zwalczania przestępstw ponadnarodowych, terroryzmu, handlu narkotykami i ludźmi.

21 maja: birmański parlament przegłosował przesunięcie referendum w sprawie zmiany konstytucji. Parlament podjął decyzję o odroczeniu referendum w sprawie zmian w ustawie zasadniczej, którego koszt oszacowano na 10,44 mln USD. Ustawodawcy planowali przeprowadzić referendum w tym samym czasie co planowane na ten rok wybory powszechne w celu zaoszczędzenia wydatków. Komisja Wyborcza poinformowała jednak, że uniknięcie dodatkowych kosztów jest niemożliwe, ponieważ organizacja referendum wiązałaby się z zatrudnieniem co najmniej trzech dodatkowych osób w każdym Komitecie Wyborczym.

22 maja: Wietnam inwestuje w rozwój turystyki na Morzu Południowochińskim. Wietnamski konglomerat Vingroup zakupił od amerykańskiej firmy Triton Submarines łódź podwodną DeepView 24 (cena oscyluje w granicach 7,7 mln USD), która będzie realizować rejsy turystyczne w okolicach Wyspy Hon Tre. DeepView 24 jest w stanie zabrać na pokład 24 pasażerów, a koszt biletów za tego rodzaju atrakcję w innych państwach wynosi w okolicach 100-150 USD za osobę. W najbliższym czasie Wietnam wznawia działalność turystyczną, ale tego typu atrakcje mogą również odgrywać rolę polityczną, dając sygnał Pekinowi, że Hanoi nie ma zamiaru zrezygnować ze swoich roszczeń i obecności na Morzu Południowochińskim.

26 maja: prezydent Filipin uzależnił otwarcie szkół od wynalezienia szczepionki na koronawirusa. Podczas swojego ostatniego przemówienia Rodrigo Duterte ogłosił, że nie pozwoli na wznowienie pracy systemu edukacyjnego pod koniec sierpnia bieżącego roku, jeżeli nie zostanie do tego czasu wynaleziona szczepionka na COVID-19. Szkoły publiczne zwykle działają na Filipinach od czerwca do kwietnia, ale władze zawiesiły funkcjonowanie oświaty ze względu na rosnącą liczbę zakażeń.

26 maja: Stany Zjednoczone i Singapur zorganizowały wspólne manewry marynarek wojennych na Morzu Południowochińskim.

Okręt bojowy USS Gabrielle Giffords (LCS 10) oraz wielozadaniowa fregata RSS Steadfast (FFS 70) wzięły udział w manewrach, podczas których obie marynarki wojenne przeprowadziły ćwiczenia z zakresu komunikacji i koordynacji podczas wspólnego żeglowania. Obie strony przyznały, że jest to kolejny krok w celu wzmocnienia współpracy między Stanami Zjednoczonymi i Singapurem z zakresu obronności. Wszystkie zadania zostały zrealizowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności z uwagi na wciąż obecne zagrożenie z powodu koronawirusa.

26 maja: Malezja zezwoliła na krótkoterminowe wjazdy swoich obywateli mieszkających w Singapurze. Rząd Malezji zezwolił swoim obywatelom na przyjazd do kraju z Singapuru w celu wzięcia udziału w ceremonii pogrzebowej bez konieczności odbycia dwutygodniowej kwarantanny. Zainteresowane osoby mogą przebywać na terytorium Malezji tylko przez 3 godziny i muszą być wyposażeni we wszystkie środki ochrony osobistej.

26 maja: Tajlandia przedłużyła dekret o stanie nadzwyczajnym do końca czerwca. Stan wyjątkowy w Tajlandii został ogłoszony pod koniec marca w związku w odpowiedzi na pandemię koronawirusa. Warto jednak zaznaczyć, że miały w tym czasie również miejsce protesty związane z decyzją o rozwiązaniu największej opozycyjnej partii w parlamencie – Future Forward, do którego doszło miesiąc wcześniej. Przedstawiciele opozycji z obawą przyjęli informację o przedłużeniu dekretu do 30 czerwca, ponieważ nie chcą dopuścić do konsolidacji premiera Prayuth Chan-ocha, który stanął na czele państwa po przeprowadzeniu zamachu stanu z 2014 roku i skutecznie opóźniał organizację demokratycznych wyborów. Rzeczniczka rządu Narumon Pinyosinwat wydała oświadczenie, w którym podkreśla, że na przedłużenie stanu nadzwyczajnego miały wpływ tylko i wyłącznie warunki epidemiologiczne w kraju.

27 maja: Filipiny i Wietnam zgodziły się na promocję pokojowego rozwiązania sporu na Morzu Południowochińskim. Prezydent Filipin Rodrigo Duterte oraz premier Wietnamu Nguyen Xuan Phuc podczas rozmowy telefonicznej potwierdzili swoje zaangażowanie w pokojowe rozstrzyganie sporów na Morzu Południowochińskim. Liderzy obu państw zgodzili się, że należy unikać jakichkolwiek incydentów na tym akwenie, żeby nie doprowadzić do eskalacji sporu. Ponadto Nguyen Xuan Phuc pochwalił zaangażowanie i efekty prac filipińskiego zespołu dyplomatów odpowiedzialnych za koordynację stosunków Chin - ASEAN.

28 maja: Singapur pomoże Birmie w znalezieniu inwestorów dla kluczowych projektów infrastrukturalnych w kraju. Singapurska agencja Singapore's Infrastructure Asia podpisała umowę, na mocy której udzieli wsparcia ministerstwu planowania, finansów i przemysłu w Birmie w zidentyfikowaniu odpowiednich inwestorów oraz zorganizowaniu

przetargów na kluczowe inwestycje infrastrukturalne wytypowane przez Birmański Bank Projektów. Na chwilę obecną w banku znajduje się 58 gotowych projektów, zweryfikowanych przez krajowy komitet koordynacji gospodarczej. Agencja będzie między innymi odpowiedzialna za wyznaczenie doradców do przeprowadzenia zamówień, a także zapewnienie wsparcia technicznego.

28 maja: birmański parlament zatwierdził budżet na proces przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości. Parlament zatwierdził przekazanie ministerstwu spraw zagranicznych dodatkowych środków w wysokości 484 tys. USD na pokrycie kosztów związanych z procesem wszczętym na wniosek Gambii przeciwko Birmie, w którym zarzuca się rządowi popełnienie zbrodni ludobójstwa w sierpniu 2017 roku na muzułmańskiej mniejszości etnicznej Rohingja, zamieszkującej stan Arakan.

28 maja: Wietnam otrzymał zaproszenie na największe na świecie manewry marynarki wojennej RIMPAC. Drugi raz w historii Wietnam otrzymał zaproszenia na uczestnictwo w manewrach RIMPAC 2020 organizowanych przez Stany Zjednoczone o wybrzeży Hawajów. W tegorocznej odsłonie zaplanowanej na sierpień ma wziąć udział ponad 20 państw, z czego z Azji Południowo-Wschodniej będą obecne floty z Wietnamu, Indonezji, Malezji, Brunei, Filipin, Singapuru i Tajlandii. Ćwiczenia będą obejmowały symulację zwalczania okrętów podwodnych, przechwytywanie innych jednostek na morzu, a także różnego rodzaju szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i reagowania na sytuacje kryzysowe.

31 maja: prezydent Filipin oferuje mieszkańcom miast pieniądze w zamian za przeprowadzkę na wieś. Rodrigo Duterte w ramach programu „Powrót na prowincję” oferuje mieszkańcom dużych aglomeracji miejskich, takich jak Manila, rekompensatę finansową i różnego rodzaju towary, aby zachęcić ich do przeprowadzki na wieś. Pandemia koronawirusa uwypukliła problemy miast polegające na przeciążonym systemie transportu publicznego, kłopotach z wydolnością usług użyteczności publicznej oraz systemu ochrony zdrowia, będących wynikiem długoletniej migracji ludności do miast. Poprzez tego rodzaju programy rząd w Manili będzie próbował zmienić głęboko zakorzenione wzorce mobilności siły roboczej. Takie rozwiązania będą konieczne, ponieważ według ostatnich doniesień ministerstwa pracy do 24 kwietnia zlikwidowano ponad 2 mln miejsc pracy. Rodziny, które wezmą udział w programie mogą liczyć na jednorazowe wynagrodzenie w postaci 2173 USD. Rząd poinformował, że niemal 60 tys. osób złożyło już wymagane wnioski.

KOMENTARZ

Od kilku miesięcy pandemia koronawirusa stała się tematem numer jeden na świecie. Wirus stworzył ogromne zagrożenie nie tylko dla zdrowia i życia ludzkiego, ale również światowego systemu handlowego i kondycji gospodarek w skali globalnej. Pandemia COVID-19 zmusiła rządy do wprowadzenia nadzwyczajnych środków ostrożności i w wielu przypadkach do zwiększenia swoich kompetencji, aby w sprawny sposób reagować w dynamicznie zmieniającej się sytuacji uwarunkowanej tempem rozprzestrzeniania się choroby.

Premier Tajlandii Prayut Chan-o-cha, który w 2014 roku stanął na czele państwa po przeprowadzeniu zamachu stanu, utrzymał swoją pozycję na mocy wyborów z ubiegłego roku. Ku obawie opozycji, która straciła jedną z głównych partii politycznych – Future Forward, w marcu został uruchomiony dekret na wypadek stanu wyjątkowego, zwiększając tym samym zakres kompetencji premiera i jego rządu. Okres jego obowiązywania został pod koniec maja przedłużony do czerwca, a co za tym idzie podsycało to poczucie zagrożenia dla pozostałych członków opozycyjnej sceny politycznej w Tajlandii. Przedstawiciele mediów również zgłaszają swoje obawy, ponieważ Prayut Chan-o-cha na mocy dekretu może podejmować decyzje o cenzurze informacji lub całkowitego ograniczenia działalności mediów, jeżeli okaże się to konieczne.

W tym czasie prezydent Filipin Rodrigo Duterte, zasłynął z kontrowersyjnych decyzji jeszcze przed wybuchem pandemii. Najbardziej komentowaną sprawą jest sztandarowy program walki z przestępczością narkotykową, w wyniku którego zginęło tysiące osób i przyczyniło się do szerokiej krytyki na arenie międzynarodowej. Wraz z wykryciem pierwszych przypadków zakażeń pod koniec marca, Duterte podpisał ustawę, w której przyznał sobie specjalne uprawnienia wykonawcze. Natomiast już na początku kwietnia rozkazał wojsku i policji strzelanie do osób biorących udział w proteście zorganizowanym przez Nową Armię Ludową (komunistyczna bojówka), które nie przestrzegały tym samym nowych zasad społecznego dystansu, mającego ograniczyć rozprzestrzenianie się COVID-19. Media również stały się obiektem szczególnego zainteresowania rządu, o czym świadczy decyzja Państwowej Komisji Telekomunikacyjnej o wstrzymaniu działalności największego w kraju nadawcy telewizyjnego ABS-CBN. Stacji zarzucono oczywiście szereg nieprawidłowości, ale duża część społeczeństwa wyraziła swój sprzeciw za pośrednictwem mediów społecznościowych wobec działaniom rządu wymierzonym w ABS-CBN. Najczęściej pojawiały się oczywiście zarzuty cenzury, a także ograniczania wolności słowa.

Kolejnym przykładem państwa, w przypadku którego istnieją uzasadnione podejrzenia o chęć wykorzystania obecnej sytuacji epidemiologicznej do zwiększenia swojej władzy i kontroli nad społeczeństwem jest Birma. Państwo od wielu lat zmaga się z rywalizacją między wojskiem i rządem cywilnym, a także dużymi podziałami społecznymi wynikającymi z wielu mniejszości etnicznych, które dążą do większej niezależności, co często kończy się aktami przemocy, w których giną cywile. Do najbardziej znanych mniejszości należą Rohingja, muzułmanie zamieszkujący stan Arakan. O tej mniejszości etnicznej usłyszał cały świat głównie za sprawą podejrzeń o dokonanie przez birmańską armię zbrodni ludobójstwa na jej członkach w sierpniu 2017 roku, co doprowadziło do masowych ucieczek Rohingja z kraju, przy czym ponad 800 tys. uciekło do sąsiedniego Bangladeszu. W celu zapanowania nad zagrożeniami epidemiologicznymi wynikającymi z pandemii koronawirusa pod koniec marca rząd w Naypyidaw powołał 10-osobową grupę zadaniową COVID-19. Jej głównym celem było koordynowanie działań związanych z przeprowadzaniem testów na obecność wirusa, a także tłumienie przypadków dezinformacji, które mogłoby doprowadzić do wybuchu paniki wśród obywateli. W skład grupy zadaniowej weszli oficerowie oraz ministrowie mianowani przez wojsko. Warto podkreślić, że do jej utworzenia doszło dwa tygodnie po tym jak Radczyni Stanu Aung San Suu Kyi powołała komitet do walki z koronawirusem. Równoległe działanie dwóch ciał o tym samym profilu i zadaniach wyraźnie pokazuje silne podziały wewnętrzne w Birmie, co z pewnością tylko utrudni sprawne koordynowanie działań nastawionych na walkę z pandemią. Jak najszybsze pokonanie wirusa jest tym bardziej istotne, że zgodnie z konstytucją wybory powszechne powinny się odbyć w Birmie w okolicach listopada bieżącego roku. Póki co ani strona rządowa ani przedstawiciele wojska nie zdradzają szczegółów związanych z procesem wyborczym.

W przypadku Kambodży trudno mówić o jeszcze większej kontroli rządu nad obywatelami, ponieważ premier Hun Sen przed wyborami z 2018 roku rozprawił się praktycznie z całą opozycją polityczną w kraju. Mimo wszystko, Hun Sen, który sprawuje swój urząd nieprzerwanie od 1998 roku, wykorzystał pandemię do jeszcze większej konsolidacji władzy w swoich rękach. Wykorzystał do tego celu Zgromadzenie Narodowe, które uchwaliło ustawę o wprowadzeniu stanu wyjątkowego w kwietniu bieżącego roku, nadając tym samym premierowi i jego gabinetowi specjalne uprawnienia. Oprócz niemal nieograniczonego nadzoru nad telekomunikacją, prasą i mediami społecznościowymi rząd otrzymał możliwość ograniczenia swobody przemieszczania się i zgromadzeń, a nawet przejęcia własności prywatnej czy egzekwowania kwarantanny. Wprowadzenie tak daleko idących środków zapobiegawczych jest zaskakujące, ponieważ przez długi okres czasu Hun Sen bagatelizował zagrożenie ze strony COVID-19, czego dowodem była chociażby decyzja o nie przeprowadzeniu ewakuacji kambodżańskich studentów z Wuhan,

gdzie najprawdopodobniej doszło do wybuchu pandemii, czy jego wizyta w Chinach, kiedy jeszcze liczba zakażeń w Państwie Środka nie osiągnęła szczytu.

Spośród wyżej wymienionych państw w badaniach opinii publicznej dotyczących sytuacji wokół pandemii koronawirusa przeprowadzonych przez centrum Gallup International zostały uwzględnione Filipiny i Tajlandia. Wyniki są skrajnie różne, bowiem aż 81% Tajów uważa, że rząd w zły sposób zarządza państwem w dobie pandemii, natomiast 80% Filipińczyków jest przeciwnego zdania i jest zadowolona z polityki rządu, na czele którego stoi Rodrigo Duterte. Jeszcze bardziej zaskakuje inny sondaż, zgodnie z którym aż 91% Tajów jest skłonnych do rezygnacji z części przysługujących im praw człowieka, jeżeli skutkiem będzie poprawa sytuacji epidemiologicznej kraju. Biorąc pod uwagę wciąż silne obawy społeczne wobec rządu Prayutha Chan-ocha, który bezpardonowo tłumi krytykę ze strony opozycji, a także silne poparcie dla demokratycznych wartości, co było widoczne chociażby na przykładzie oddolnego ruchu #TheMilkTeaAlliance wymierzonego w chińską propagandę, wyniki badań wykonanych przez Gallup International pod koniec kwietnia świadczą o bardzo złożonej i skomplikowanej sytuacji w Tajlandii. Z kolei Filipińczycy w mniejszym stopniu przedkładają swoje bezpieczeństwo zdrowotne nad prawami obywatelskimi i 80% badanych opowiedziało się za takim rozwiązaniem. Warto w tym miejscu przytoczyć dane statystyczne, zgodnie z którymi Filipiny mają obecnie ponad 15,5 tys. chorych i 921 zgonów (trzeci wynik w ASEAN po Singapurze i Indonezji) spowodowanych COVID-19, a Tajlandia nieco ponad 3 tys. zakażonych i 57 zgonów. Wszystko wskazuje na to, że rząd w Bangkok może wykorzystać duży poziom strachu swoich obywateli przez COVID-19 do zdobycia jeszcze większej kontroli nad różnymi sferami życia publicznego, o ile działania te przyczynią się do skuteczniejszej walki z pandemią.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

